

ILLUSTRATIE ELIANE GERRITS

Onafgemaakt

Ieder kunstwerk vertelt een verhaal. Wat probeert de kunstenaar met dit werk te zeggen? Maar soms vertellen kunstwerken nog een ander verhaal. Waarom is de maker ermee gestopt?

In The Met Breuer in New York, de nieuwe dependance van The Metropolitan Museum of Art, is tot september de tentoonstelling *Unfinished: Thoughts Left Visible* te zien met uitsluitend onafgemaakte werken – tweehonderd stuks, van de Renaissance tot vandaag.

De kunstwerken zijn bevreemdend, desoriënterend en soms ronduit eng. Een leeg gezicht in een verder tot in detail uitgewerkt schilderij. Een plotse ling verdwenen ledemaat of kale achtergrond. Ik ben gewend aan de zucht naar perfectie van de maker. Alle lege plekken opgevuld, de hulplijntjes weg-gewerkt.

Maar wanneer is een werk af? „Een kunstwerk is voltooid wanneer de bedoeling van de maker is gerealiseerd.” Deze uitspraak van Rembrandt hangt naast zijn portret van Hendrickje Stoffels. Nooit had ik dit schilderij beschouwd als onaf, maar nu ik goed kijk, zie ik dat haar gezicht met slechts een paar gelukkige streken is neergezet. Dan sta ik voor het schilderij *Frauenbildnis* van Gustav Klimt. Een jonge vrouw kijkt me vanaf een groot doek sereen aan. Hoogrode konen in een bleek gezicht. De bloemen om haar

Flessenpost uit de VS

Schrijfster Pia de Jong woont met haar gezin in Princeton, in de VS. Ze schrijft wekelijks over wat haar daar opvalt.

heen, in levendige kleuren, lijken uit de hemel te vallen. Met haar in houtskoollijnen geschetste handen houdt ze haar jurk dicht. Naar de onderkant toe wordt het schilderij steeds vager. De vrouw, een meisje nog, zweeft zonder voeten in een baan oudroze.

Dit indrukwekkende schilderij werd na Klimts overlijden in zijn atelier aange-troffen. Om vele redenen is het onvol-tooid. De jonge vrouw die hier is afge-beeld is de 24-jarige Ria Munk, geboren in 1887. Zij en de stukken oudere dichter Hanns Heinz Ewers hadden zich verloofd. Maar hij verbrak de relatie. Per brief voegde hij haar toe dat ze een hopeloze romantica was en bovendien niet realistisch in de wereld stond. Ria was ontroostbaar. Niet lang daarna pakte ze een pistool waarmee ze door haar hart schoot.

De op haar beurt ontroostbare moeder, Aranka Munk, vroeg Klimt, die be-vriend was met haar zus, om een pos-tuum portret. In 1912 maakte Klimt met behulp van foto's een schilderij

van Ria op haar doodsbed. De jonge vrouw ligt als Ophelia op haar rug. Een bleek gezicht op een kussen omringd met bloemen.

Maar de moeder was niet tevreden met dit van dood doorwasemde werk. Ze wilde liever haar dochters leven vieren. Ook een tweede poging werd door haar afgewezen. Hoewel Klimt met de opdracht worstelde, gaf hij niet op. Totdat de dood hem tijdens het maken van deze derde en laatste poging over-viel.

En nu hangt hier voor me dit onvol-tooid schilderij waar de moeder ge-lukkig mee was. Ze hield het bij zich, totdat de nazi's haar in 1941 dwongen om het te verkopen. Aranka Munk werd samen met haar dochter Lola, de zus van Ria, in een concentratiekamp vermoord. Pas in 2009 is het werk na vele omzwervingen weer teruggeko-men bij de familie.

Dit portret is, om met Rembrandt te spreken, voltooid, omdat de bedoeling van Klimt is gerealiseerd. Het schilderij verzoent ons met dingen die onaf zijn: het meisje, haar onmogelijke liefde en haar tragische dood. De ontroostbare moeder en haar eigen droevige einde. De worstelende schilder, die het verdrietige meisje in verf trachtte te van-gen, zelf door de dood op de hielen ge-zeten.

Reacties via pdejong@ias.edu